הישן תחת המטה פרק שני סוכה כה.

מסורת הש"ס

ב) עירובין טו., ב) ברכות יח. ע"ש טז. ע"ש, ג) מנחות ו: מו"ק טו. ע"ש (שמחות פ"ו:), ד) [סוטה מד:], ה) [לקמן כו.], ו) [שם], ז) [ע"ש].

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה עריך וכו' דאינו יכול:

מוסף רש"י

אלא בית סאתים. אם היה הקיפו יותר על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות ואפילו נטעו מתחילה לכך, דהרי מוקף לדירה (ערובין צח.). שתשמישיה לאויר. אינה לדיר בה תמיד אלא להסתופף בה שומרי השדה (שם קג.). שבת בתל. קדש עליו היום וקנה שם שביתתו, דלמרינן גוד שפיק מחילותיו כל פכיבותיו והרי הוא מוקף (ערובין סו:). וכן בנקע. אחד מנקיקי הסלעים (שם). והוא מארבע אמות עד בית סאתים. הואיל ושבת באויר מחילותיו נעשית ביתו וכולו כארבע אמותיו הוא, הלכך מהלך את כולו ומולה לו אלפים אמה, אבל לו היה עוקי מבית סאתים אין מחילותיו מועילות לו, שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים, להכי נקט מארבע אמות ואילך, דאם היה פחות מד' אמות מלו מהלך את כולו אינם ומחילותיו מלו מהני, אלא מחילה נמי מקום לכל אדם ד' אמות (שם). ושיבולות מקיפות אותה. שהגיע נטיליה סביב מלקוט ושבלים נטחין ר' עפקינן (שם). אוכלין ושותין ארעי חוץ לסוכה. נפקא לן מבטרות תשבו, תשבו כעין מדורו, וכמה היא דירתו של אדם,לאכול בה אכילת קבע שלו, אבל אכילת עראי אוכל בלא דירתו, כמו אוכל בחצרו או בשדה ואינו מבקש דירה, וקבוע היא אלא הקפיד הכתוב באכילת עראי, שחיית עראי נמי בסוכה שתים אינו אלא פעמים, אבל אם קובע פעודתו על הין, כגון בני אדם שאוחין בחגיות כל היום, אסור (עירובין דש"י סי' רפג). ובלכתך בדרך פרט לחתן. ואע"ג דחתן נמי עוסק במצוה הוא, אי לאו קרא יתירה לא הוה אפינא דחתן, דכיון דעוסק במצוה לא כתיב קרא בהדיא אלא מיעוטא בעלמא הוא, דקא דרשינן מכיתן ומתעטרינן מינה עוסק במצלמת מצוה לאיכא קרא, אבל חתן הוא, שמתפנה על עסק כתובים, אי לאו קרא יתירה לא אתמעוט (ברכות יא.). הכונס את הבתולה פטור. שטרוד בתחבולה בעולת מצוה (שם). מאי משמע. פרט לעוסק במצוה (שם). כי דרך. כשהתן ובלכתן הוקשי לדרך (שם). מי לא עסקינן כו'. כלומר מנלן דכדרך רגלו לחולת תירי קרא, הא קרא דרך סתמא כתיב ומתילא משתמע נמי מינה דרך מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי (שם). אלא מעתה. אי מעוסק מצוה דמתחבה פטרת ליה, אפילו עכשיו דמתחבה נמי (שם). שהרי נאמר בהן פאר. ליחזקאל, פאר הכתוב עליך וגו' וכיון דכתי פאר ואכל מתגולל בעפרו בעפר אין זה פאר (שם ובע"ז כתובות ז.). הבא טרוד טירדא דמצוה. וכיון דאתן מישיו בעלמא דרשינן פרט לחתן, מפתיך אם ממעטת מינה טרדא דמצוה (ברכות יא.).

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישיה לאויר וכל דירה שתשמישיה לאויר אין מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש [6] אשבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: **מתני'** [1] שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: **גמ'** מה"מ [2] דת"ר [3] בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [4] הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא כדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטורת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [5] והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [2] חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [5] והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2] ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהוצא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדלקמן לענין דהתם בחילון המסכן על החרן שים בו סכך ומשיב כמוקף לדירה אבל הכא ליכא סכך אלא תריר ואפי' הקיף ולכסוה פתח לא משיב מוקף לדירה כדאיתא פרק עושין פסין (עירובין דף מד.): **שלוחי מצוה.** הולכי בדבר מצוה כגון לגמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויים פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת מניינן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא [6] דקאמר הולכי לדבר מצוה פטורין מן הסוכה כין ביום וכין בלילה ומשמע אע"פ שאין הולכין אלא ביום דאי לאזלי ביומא ובלילה אפי' לדבר הרשות נמי פטירי כדקתני בברייתא [1] ועוד עובדא דרב חסדא ורבה בר רב הונא דאזלי מרקמא דסורא ותימה אם יכולין לקיים שביתה אמאי פטורין דאמר אדם שם לו לילית בנגדו ותפילין בראשו מי מיפטר בכך משאר מצות וכפ' אין בין המודר הנאה דמחזיר לו אבידתו אע"פ דמהני ליה פרוטה דרב יוסף משום דלא שביתה ואי כל זמן שאבידה בידו מיפטר מלמיתב ריפתא לעני אם כן שביתה היא אלא ואי לא מפטר אלא בשעה שהוא עוסק בה כגון טלית של אבידה ושוטחה לגורכה או בהמה שיטען לה מזונות דלא שביתה שבאותה שעה יצא עני לשאול ממנו וצריך לומר דהכא נמי איירי בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות: **ובלכתך בדרך פרט לחתן.** ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד אינטריך מרי קרא דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא עוסק במצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא טריד במחשבה בעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבה בעילה: **מאי משמע.** מהני קראי פרט למלוה: **כי דרך.** הולך בדרך סחורה: **מי לא עסקינן כו'.** וכי אינך יכול לכנול במקרא דרך מלוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מלוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אם כן.** דבדרך מלוה נמי קאי לכתוב בלכת בדרך: **עדיף.** לנו טריד במחשבה בעילה ומסתברא כי פטריה קרא משום טירדא פטריה [6] ואינו יכול לעסוק בשניים כאחד: **כונס אלמנה לא עדיף.** ויכול לקיים את שתיהן: **אי משום טירדא כו'.** האי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטרוד בצערו ליפטר: **שנאמר בהן פאר.** כדלקמן [ע"כ] ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל: **חתן עדיף טירדא דמצוה.** ואשמעינן קרא דלא מייחיב להסיר דעתו ממחשבת מלוה דאשונה בשביל זו הנאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות.** שאף על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של געילה רחילה וסיכה להראות כבוד מתו אינו חייב להטעטר: **והעוסק במצוה דפטור ממצוה מהכא נפקא.** משנתן בביתך: **ויהי אנשים וגו'.** בפסח מדבר קרא בשנה השנית ליציאת מצרים: הכי

אלא אם כן אינו הוה אלא כשיעור בית סאתים כאלו כשיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא כמות ארבע אמותיו של אדם והאי כיון דבידים הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מבית סאתים ליטלטל ביה: **שתשמישה לאויר.** אינה עשויה לדירה זו אלא לגורך אויר שאולה לה לשמור השדות ואינה חשובה לדירה להתיר היקף גדול: **שבת בתל.** קדש היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו: **והוא מארבע אמות עד בית סאתים.** גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים: **וכן בנקע.** גומא העשויה משבת ימי בראשית ווליא"ה: **וקמה קצורה.** באמצעה: **ושבולים.** גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב. כל הני מחילות אינהו להיקף בית סאתים ולא ליותר מכאן דלא נעשית לדירה הלכך מהלך את כולה לאחר ומולה לה אלפים דכל הלוה הואיל ושבת זה בחוירה מבעוד יום הוה כארבע אמות של מקום שביתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה איכא בלא מחילות נמי ארבע אמות מקום שביתה אית ליה דהייטו שבו אים תחתיו וחולה להן אלפים אמה דכתיב אל יצא אים ממקומו ואסמוך רבנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה כו' דבתמרינן בעירובין (דף נא.). ותל מוקף מחילות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחילות שלו והקף בהן את רחבו: **ושבולים מקיפות.** ואע"ג דאין עומדות כרוח: **דעביד ליה.** למחילות הבאים בהוצא ודפנא משבולת לשבולת עד שאגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו את זו: **מתני' שלוחי מצוה.** הולכי בדרך מצוה כגון לגמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: **פטורין מן הסוכה.** ואפי' בשעת חגייתן: **גמ' כשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה.** שאינו חייב בקריאת שמע ולקמן מפרש מאי משמע: **ובלכתך בדרך פרט לחתן.** ואע"ג דהוא נמי במצוה טריד אינטריכי להו תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא עוסק מצוה בידים או מהלך למצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא טריד במחשבה בעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבה בעילה: **מאי משמע.** מהני קראי פרט למלוה: **כי דרך.** הולך בדרך סחורה: **מי לא עסקינן כו'.** וכי אינך יכול לכנול במקרא דרך מלוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מלוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אם כן.** דבדרך מלוה נמי קאי לכתוב בלכת בדרך: **עדיף.** לנו טריד במחשבה בעילה ומסתברא כי פטריה קרא משום טירדא פטריה [6] ואינו יכול לעסוק בשניים כאחד: **כונס אלמנה לא עדיף.** ויכול לקיים את שתיהן: **אי משום טירדא כו'.** האי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטרוד בצערו ליפטר: **שנאמר בהן פאר.** כדלקמן [ע"כ] ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל: **חתן עדיף טירדא דמצוה.** ואשמעינן קרא דלא מייחיב להסיר דעתו ממחשבת מלוה דאשונה בשביל זו הנאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות.** שאף על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של געילה רחילה וסיכה להראות כבוד מתו אינו חייב להטעטר:

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' ד טיש"ע א"ח סי' תרמ סעי' ז]:

כה ב מיי' פט"ז הל' ד ופכ"ז מהלכות שבת הלכה ד ופ"ז מהל' עירובין הלכה ד סמג לאוין סה ועשין דרכנן ג טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ב:

כה ג מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ג סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה ושוש"ע י"ד סי' שם סעיף ג ומי' שפח סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: דברים ו ז
2. וְיֵדֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ט ו

לעזי רש"י

וולי"א (ולדי"א). בקעה, עמק.

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושנינן התם כדקתני טעמא, משום דהויא תשמישותיה לאויר, כלומר אין שם בית, וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בתל שנבוה כו' פשוטה היא. **פ"סקא** שלוחי מצוה פטורין מן המצוה. מנא לן, דתנו רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך פרט לחתן, ודייק מההוה ליה לקרא למכתב ובלכת בדרך, דמשמע אע"ג דאזיל לדבר מצוה חייב, וכת' בלכתך, דמשמע בלכת דידך דהוא רשות מיחייבת למקרי קריית שמע, אבל בלכת דמצוה פטירה. שמעינן מינה העוסק במצוה פטור מן המצוה אחרת. הא דתניא פרט לחתן. והוא דכנס בתולה דטריד טירדא של מצוה, ולפיכך פטור. אבל מאן דטריד טירדא דרשות, כגון שטבעה ספינתו וכיוצא בו, חייב בכל מצות. ואפי' אבל חייב, דאמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, מפני שנא' בהן פאר, והני מילי ביום ראשון בלבד. וכן הכונס את האלמנה חייב לקרוא קרית שמע. הא מהתם נפקא, ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו', נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com